

Prof. Dr. M.C. ŞEHÂBEDDİN TEKİNDAG İÇİN

Bekir Kütükoğlu

En olgun çağında, yakalandığı hastalıktan kurtulamayarak fânî dünyamıza vedâ eden Prof. Dr. Mehmed Cenab Şehâbeddin Tekindağ'ın vefâtı sebebiyle, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü çok değerli bir öğretim üyesini, tarihçi neslimiz ise pek kıymetli bir araştırmacısını kaybetmenin derin acısı içindedir.

I

Usturumca'da doğup Bahriye zâbitliği ile PTT memurluğunda bulunan Rüstem Nûri Bey (1876-1938) ile Bolu'lu Nazmiye Nâdiye Hanım (1879-1974)'ın üçüncü oğlu olarak, 20 Ocak 1918 tarihinde, Beşiktaş'ın Dibekçibaşı Ali Ağa mahallesinde dünyâya gelen Şehâbeddin Tekindağ, ilk ve orta tahsilini doğduğu semtde (22. İlkokul, Gazi Osman Paşa Ortaokulu ve Kabataş Lisesi) yapmış, müteâkiben girdiği İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümünü, 3 Haziran 1942'de «pek-iyi» derece ile bitirmiştir.

Öğrenciliği sırasında çalışkanlığı ile dikkati çeken Şehâbeddin Bey, mezûn olduğu fakülteye önce asistan yardımcılığı ve lektörlük gibi formüllerle kayırılmış, müteâkiben, onu yanına almak husûsunda üç hoca arasındaki rekabeti rahmetli hocamız Ortaçağ Şark Tarihi Profesörü Mükrimin Halil (Yımanç) Bey kazandığından, 1944 Temmuzunda Ortaçağ Kürsüsü asistanlığına tâyin edilmiştir. Bu devrede, bir taraftan Karaman-oğullarına dâir doktora tezini hazırlarken, diğer taraftan da -yazı âlesine dâhil olan hocalarımızan teşvikiyle- *İslâm Ansiklopedisi*'ne maddeler yazarak «iyi bir tarihçi olabileceğini» isbat etmiştir.

1945 Kasımıyla 1947 Nisânı arasında askerlik hizmetini ifâ ederek tekrar asistanlık vazifesine dönen Tekirdağ, 1947 Kasımında, *Karaman Beyliği: 13-15 inci asırda Cenubî Anadolu tarihine ait bir tedkik* adlı tezini tamamlayıp gerekli imtihanları geçirerek 1949 Nisânında doktora pâyesini almıştır. Daha sonra doçentlik tezi olarak seçtiği Memlûk sultânı «Berkuk ve zamânı» konusunda incelemeler yapmak üzere, bir buçuk yıl müddetle (Ocak 1950 - Ağustos 1951) Fransa'ya giderek, Paris kütübhanelerinde araştırmalarda bulunmuştur. Yurda dönüşünü müteakıb habilitasyon tezi (*Sultan Berkuk ve zamânı*, 1952) ni tamamlayıp, gerekli imtihan safhalarını aşarak üniversite doçentliği pâyesini kazanmıştır (Kasım 1954).

Doktora ve doçentlik tezlerini Ortaçağ Tarihi Kürsüsünde hazırlamakla beraber, ilmi çalışmalarını daha ziyâde «Fâtih'den Kanûnî'ye kadar olan devrede, bilhassa Anadolu mes'eleleriyle, Osmanlı Devleti'nin Şark memleketleriyle olan münâsebâtı bahislerinde teksif etmiş», vâkıf olduğu Arabca ve Farscasıyla «vekayinâmelerdeki kayıtlardan arşiv vesikalarına, münşeât mecmualarına kadar bütün kaynakları incelemek ve çıkardığı mâlûmatı karşılaştırmak sûretiyle neticelere varmakta ve istikbâl için büyük ümidlere yol açmakta» bulunması gerekçesiyle, Yeniçağ Tarihi Kürsüsü eylemli doçentliğine nakl ve tâyin olunmuştur (Temmuz 1956).

Şehâbeddin Bey'in Ortaçağ'dan Yeniçağ Tarihi Kürsüsüne intikalinde ben, aynı kürsüde asistan idim. Yaş ve rütbe farkına rağmen birbirimize samimi bir dostlukla bağlanmış; sıkıntıları, hayâtın katlıklarını mizâhî tavırlarla yumuşatma yolunu bulmuştuk. Kürsü başkanı olan hocamız Mehmed Cavid (Baysun) Bey, hem Türkiye Enstitüsü'nün hem de aynı enstitüde faaliyette bulunan İslâm Ansiklopedisi Tahrir Heyetinin müdürüydü. Belki henüz ilmi rüşdümüzü isbât edememiş olduğumuz için, rahmetli Cengiz Orhonlu ile bana ufak-tefek işler düşer, fakat, Ansiklopedi'nin muğlak ve müsta'cel külfetleri hep Şehâbeddin Bey'e havâle olunurdu: Baskı sırası gelmişken yazılmamış pek muhtelif maddenin te'lif veyâ tâdîli, bâzan gün ve saat tâyin edilerek ondan istenir; merhum da itirâz etmeden, kan-ter içinde istekleri yerine getirmeğe çalışırdı. Yanılmıyorsam ilk ciddî râhatsızlığı bu çalkantılar arasında ortaya çıkmış ve «acute miyocard infarctüsü» teşhisiyle tedâvi altına alınmıştı (Haziran 1957).

Fransa'ya yaptığı iki seyahat (1963-4 ve 1976) ile eski Karaman-elindeki inceleme gezileri istisnâ edilirse, Şehâbeddin Bey, Yeniçağ Kürsüsüne intisâbından sonraki yıllarını, aşırı bir vazife hissiyle, pek kesif bir tedris ve tedkik faaliyetine hasır etmiştir. Gerçekten, tahammülünün üstünde ders yükü taşımış, bölümümüzün neşir organlarının hemen her sayısına bir makale yetiştirmeğe çalışmıştır.

6 Ağustos 1963 tarihli kararnâme ile kadrolu profesörlüğe yükseltilen Şehâbeddin Bey, hocamız Ord. Prof. M. Cavid Baysun'un vefâtı (19 Kasım 1968) üzerine, Yeniçağ Tarihi Kürsüsü Profesörlüğü'ne tâyin olunmuş (16 Ocak 1969); YÖK Kanunıyla üniversitelerin yeniden düzenlenmesi sırasında bu unvanı, Yeniçağ Tarihi Anabilim Dalı Başkanlığına inkılâb etmiş (8 Eylül 1982) ve vefâtına kadar bu vazifeyi deruhde etmiştir.

II

Prof. Ş. Tekindağ, yukarıda işaret edildiği gibi, hükümrânlıkları Ortaçağ'ın sonlarına rastlayan Karamanoğulları ve Memlûklere dâir doktora ve doçentlik tezleri yapmıştı. Bu hazırlık ona, Yeniçağ başarılarındaki Osmanlı Devletinin doğu ve güneydeki komşularıyla olan münâsebetlerini vukufu incelemek ve bu konuda müteaddid makaleler neşir etmek imkânı vermiştir.

İslâh ve ikmâl ederek neşir ettiği habilitasyon tezinde (*Berkuk devrinde Memlûk Sultanlığı*, 1961), Mısır'ın, Uzakdoğu ticâretinin transit merkezi hâline geldiği bir devrede iktisâdî hayâtını, idâri ve askerî teşkilâtını, pek muhtelif kaynak malzemesi ve bu arada şimdiye kadar bilinmeyen te'lifleri de kullanarak tasvir etmesi bakımından dikkate şayan görüldüğü gibi, Osmanlı teşkilâtına te'sir eden Memlûk müesseselerini incelemesi bakımından da mühim bulunmuştur.

Aşağıda vereceğimiz neşriyat listesinden de anlaşılacağı gibi, Prof. Tekindağ, mahdud ve muayyen bir konuya habs olmayıp pek muhtelif mevzûda kalem oynatmıştır. Ancak incelemelerinin çoğu, Fâtih'den Kanûnî'ye kadar olan devreyle ilgili gözükmektedir. Belki de İstanbul fethinin 500. yıldönümünü kutlama tezâhürlerinin câ-

zibesine kapılan merhum, Fâtih'i, feth'i, İstanbul'un iskân ve imâ-
rını ehemmiyetle ele almış ve bu konularda ilmi ve popüler neşri-
yâta bulunmuştur. Bu çerçeveye, efkâr-ı umûmiyyeyi meşgul eden
-Yûnus'un gömüldüğü yer, Osman Gazi'nin menşe'i, Fâtih'in ölüm
şekli gibi- mevzûlara eğilmeyi ve bunlara ilmi tefsir getirmeyi ve-
cibe sayan meyli de ilâve edilmelidir. Yazma tekniği ve bilhassa bol
referans verme alışkanlığına, çok emek verdiği *İslâm Ansiklope-
disi*'nin tesir etmiş olması muhtemeldir.

Şehâbeddin Bey'in, tedrisat ve neşriyat yanında, vazife hissiyle
tâkib ettiği başka bir meşguliyet sâhası da konferans ve kongre-
lerdi. 1970 Mayıs'ında üyesi olduğu Türk Tarih Kurumu'nda 1971'
den itibaren verdiği on konferansdan bir kısmı Kurum'un neşriyatı
arasında basılmıştır. Kezâ, Trabzon Teknik Üniversitesinde verdiği
(1966) sekiz konferans teksir edilmiştir. Yine üyesi olduğu Atatürk
Devrimleri Araştırma Enstitüsü adına, Erzurum ve Antalya'da kon-
feranslar vermiş; Erzurum'a ikinci gidişinde ise (Mayıs 1981) râ-
hatsızlık geçirmiştir. Yûnus Emre ihtifâlleri, İstanbul fethinin yıl-
dönümleri, Ermeni mes'alesi gibi konularda tertiblenen toplantılar-
da çok def'a Şehâbeddin Bey'in konuştuğu görülmüştü. Son yıllarda
sıhhati çok bozulmuş olmasına rağmen, ilmi kongreleri ön sırada
ve dikkatle tâkib eder, hemen her konuşmaya «katkı»da bulunmayı
vecibe sayardı.

Şehâbeddin Bey, gençleri etrafına toplayıp onlarla sohbet et-
mekten büyük bir haz duyardı. Kendine has fantezi, nükte ve teker-
lemeleriyle meclisini ferahlatırdı. Doğup büyüdüğü muhtemelen kuvvetli
te'sirinde idi; konuşmalarında âile çevresinin, çocukluk ve gençliği-
nin geçtiği semtin izlerine rastlanırdı. Meselâ, forvet olarak top koş-
turduğu kulübe aşırı bağımlılık gösterir, tuttuğu takımın mağlûbiyye-
yeti onu müteessir eder, galibiyeti ise zafer sevincine boğardı.

Şehâbeddin Bey'i hayâta karşı yenik düşüren râhatsızlıklar zin-
ciri, 1976 sonlarında, şeker hastalığı (diabetes mellitus) teşhisiyle
ortaya çıkmış ve merhum 1978 başlarında ilk ciddi hastahâne tedâ-
visi görmüştür. Bu tarihten dört sene sonra, zikir edilen hastalığa:
damar sertliği (arteriosclerose), tansiyon yüksekliği, böbrek kifâ-
yetsizliği ve nihâyet kalb yetmezliği ile kronik bronşit eklenmiş;
merhûma, 1982 sonlarından vefâtına kadar devamlı istirahat veril-
miş ve ilâcla tedâvi tavsiye olunmuştur. Biri diğerinin sebep veya

neticesi gibi gözükür bütün bu hastalıkların tahribâtıyla mücâdele-
de yorgun düşen merhum, nihâyet 12 Ağustos 1983 Cuma günü mağ-
fîret iklimine göçmüştür. Hâtirasını tâziz için İstanbul Üniversitesi
Edebiyat Fakültesi'nde yapılan töreni müteakıb Karacaahmed'de
defn olunan Şehâbeddin Bey için Tanrı'dan rahmet ve mağfîret
diliyoruz.

III

Merhum Prof. Dr. M. Cenab Şehâbeddin Tekindağ'ın neşriyatı
ilmi ve popüler olmak üzere iki kategoride toplanabilirse de, bu tef-
riki açıklıkla tâyin etmek hayli güç gözükmektedir. Zirâ merhum,
popüler yazılarına da -yukarıda işâret edildiği gibi- ilmi bir tefsir
ve muhtevâ vermeğe çalışmıştır. Bu sebeple tesbit edilebilen te'lifâ-
tı, herhangi bir tasnife tâbi tutulmadan ve neşir tarihleri itibâriyle
aşağıda verilmeğe çalışılmıştır.

KISALTMALAR

B T T D	Belgelerle Türk Tarihi Dergisi
E F	Encyclopédie de l'Islam (Nouvelle édition)
İ A	İslâm Ansiklopedisi
T D	İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi
T E D	İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Enstitüsü Dergisi
M L	Meydan - Larousse

1944

«Seydi Ali Reis hakkında düşünceler», *Tarihten Sesler*, cild
II, sayı 13-14 (1 Şubat), s. 21-24.

«Canbulad âilesi hakkında düşünceler», *Tarihten Sesler*, II/16
(1 Ağustos), 19-22.

«Osmanlılarda spor, Bamyacı ve Lahanacı suvari bölükleri»,
Tarihten Sesler, II/19 (İlkteşrin), 11-14.

1945

«Ölüm Yıldönümü münâsebetiyle Timur», *Aylık Ansiklopedi*, neşr eden : Servet İskit, X/10 (10 Şubat), 317-19.

«Canbulad» (Kilisli âile), *I A*, III/21, 22a-23b.

«Cezzâr Ahmed Paşa» *I A*, III/22, 156a-158a.

«Çanakale» (Başlangıçtan zamanımıza kadar tarihi), *I A*, III/24-25, 340b-347b.

«Çeşme», *I A*, III/25, 386b-388a.

1946

«Derviş Paşa» (ölm. 1896), *I A*, III/27, 552b.

«Dürziler», *I A*, III/28, 665b-672a.

1947

«Ermenak», *I A*, IV/32, 316b-317b.

1948

«Niğbolu», *Çınaraltı*, sayı 7, 28 Nisan, s. 10.

«İstanbul'un muhasarasından bir sahne: Son hucûm», *Çınaraltı*, sayı 9, 12 Mayıs, s. 8.

«Türk donanmasının Halic'e indirilmesi ve Hristiyan gemileri tarafından yıkılmak teşebbüsü» *Çınaraltı*, sayı 10 (İstanbul'un fethi özel sayısı), 26 Mayıs, s. 4.

«Hâlet Efendi», *I A*, V-I/40, 123a-125a.

1949

«Alâüddin Keykubad ve halefleri zamanında Selçuklu-Küçük Ermenistan hududları», *T D*, I/1, 29-34.

1953

«Karamanlılar» (Beyliği), *I A*, VI/58-59, 31b-33a.

1954

«Karamanlıların Gorigos seferi (1367)», *T D*, VI/9, 161-174.

«Dürzi tarihine dâir notlar», *T D*, VII/10, 143-156.

1955

«İbn Kemal'e göre Fâtih'in İstanbul'u muhasara ve zabtı», *İstanbul Enstitüsü Dergisi*, sayı 1, s. 1-26.

«Kutuz» (Memlûk Sultanı, ölm. 1260), *I A*, VI/68, 1057b-1060a.

«Lübnan» *I A*, VII/70, 101a-107b.

«Lü'lûe», *I A*, VII/70, 109a-111b.

1956

«Mahmud Paşa» (ölm. 1476), *I A*, VII/71, 183b-188b.

«Malta», *I A*, VII/72, 260a-266a.

1957

«Mehmed Paşa» (Damad, ölm. 1619), *I A*, VII/76, 581a-583a.

«Mehmed Paşa» (Karamanî, ölm. 1481), *I A*, VII/76, 588b-591a.

«Mehmed Paşa» (Lala, ölm. 1606), *I A*, VII/76, 591a-594a.

«Mehmed Paşa» (Rum, ölm. 1470), *I A*, VII/76, 594a-595b.

«Melik-üs-Sâlih» (Necmüddin Eyyub, Eyyubî hükümdarı, ölm. 1249), *I A*, VII/77, 674a-678a.

«Melik-üs-Sâlih» (Hacı Salâhüddin, Memlûk Sultanı, ölm. 1412), *I A*, VII/77, 678b-679a.

«Melik-üs-Sâlih» (İmâdüddin İsmail, Eyyübî hükümdarı, ölm. 1251), *I A*, VII/77, 679b-680b.

«Melik-üs-Sâlih» (İmâdüddin İsmail, Memlûk hükümdarı, ölm. 1345), *I A*, VII/77, 680b-681b.

«Melik-üz-Zâhir» (Gazî, Eyyûbî hükümdarı, ölm. 1216), *I A*, VII/77, 683a-685b.

1958

«XVIII. ve XIX. asırlarda Cebel Lübnan : Şihâb-oğulları», *T D*, IX/13, 31-44.

«Feth'e kadar Kıbrıs», *Bilgi* (Türkiye Muallimler Birliği organı), XII/133-134 (Nisan-Mayıs), 2-4.

1959

«Trabzon-Rum İmparatorluğunun fethi», *Bilgi*, XIII/145 (Nisan), 4-6.

«Fethin 506. yıldönümü dolayısıyla: Fâtihi'n İstanbul'a girişi», *Bilgi*, XIII/146 (Mayıs), 5-6.

«Bayezid II.'in tahta çıkışı sırasında İstanbul'da vukua gelen hâdiseler üzerine notlar», *T D*, X/14, 85-96.

«İstanbul (1453-1520)», *I A*, V-II/53a, 1199b-1214b.

«Musa Çelebi» (b. Bayezid I., ölm. 1413), *I A*, VIII/87, 661b-666a.

«Mustafa Çelebi» (b. Bayezid I., ölm. 1422), *I A*, VIII/87, 687a-689a.

«Mustafa Çelebi» (b. Mehmed I., ölm. 1423), *I A*, VIII/87, 689a-b.

1960

«XIV. asrın sonunda Memlûk ordusu: al-Mamâlik as-Sultâniya-İktâ'lı askerler- Mamâlik al-umarâ' -yardımcı kuvvetler», *T D*, XI/15, 85-94.

«Sadrazam Adnî Mahmud Paşa'ya ait bir tedkik münâsebetiyeler», *Belleten* (Türk Tarih Kurumu), XXIV/95, 509-527.

«Nasr b. Hamdân», *I A*, IX/91, 106a-107a.

1961

Berkuk devrinde Memlûk Sultanlığı (XIV. yüzyıl Mısır tarihine dair bir araştırma), İstanbul 1961, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi yayınları nr. 887, 206 s. (Eserin kısa tanıtması: *T D*, XII/16, 122).

1962

«Bika' emiri Nâsır ad-dîn Muhammed ibn al-Hanaş'a dair bir vesika», *T D*, XII/16, 107-116.

«Neşri», *I A*, IX/92, 214a-216b.

«Niğbolu», *I A*, IX/93, 247b-253b.

1963

«Son Osmanlı Karaman münâsebetleri hakkında araştırmalar», *T D*, XIII/17-18, 43-76.

«İhmal edilmiş Türk san'at eserleri hakkında birkaç söz», *Türk Kültürü* (Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Dergisi), I/6 (Nisan), 18-19.

«Tarihi notlar: Padişahlar için tertiblenen Türk usûlü cenâze», *Türk Kültürü*, I/7 (Mayıs) 46-47.

«Durûz» (Ottoman période), *E I'*, II/30-32, 650-2.

1964

«Fetihten sonra İstanbul», *Fethin 511'inci yıldönümü konferansları*, İstanbul Üniversitesi neşri, s. 42-47.

«Papa Pius II'nin Fâtihi Sultan Mehmed'e gönderdiği mektup hakkında düşünceler», *aynı eser*, s. 48-49.

«Fâtihi ve Ayasofya», *aynı eser*, s. 60-65.

«XIII. yüzyıl Anadolu tarihine aid araştırmalar: Şemsüddin Mehmed Bey devrinde Karamanlılar», *T D*, XIV/19, 81-98.

«Yeni kaynak ve vesikaların ışığı altında İstanbul'un fethi», *Yeni Sabah Gazetesi*, 29 Mayıs, 27. yıl, sayı 9054, s. 1.

«İstanbul'un fethi: S. Fâtih'e kadar İstanbul'u hedef tutan Türk seferleri», *aynı gazete*, 30 Mayıs, s. 3.

«İstanbul'un fethi: Fatih Sultan Mehmed daha küçükken bile fethi düşünmüştü», *aynı gazete*, 31 Mayıs, s. 3.

«İstanbul'un fethi: Türk ordusu Bizans'ı muhâsaraya başladı», *aynı gazete*, 1 Haziran, s. 3.

«İstanbul'un fethi: 21 Nisan'da Türk Donanması karadan Halic'e indirildi», *aynı gazete*, 2 Haziran, s. 3.

«İstanbul'un fethi: Muhasaranın kaldırılması teşebbüsleri», *aynı gazete*, 3 Haziran, s. 3.

«İstanbul'un fethi: ...ve Mayıs'ın 29. günü sabahı Fatih'in orduları İstanbul'a giriyordu...», *aynı gazete*, 4 Haziran, s. 3.

«Fâtih Sultan Mehmed'in zehirle öldürüldüğü faraziye ve iddiaları doğru değildir», *Tercüman Gazetesi*, 11 Eylül, 3. yıl, sayı 1041, s. 1.

«Fâtih Sultan Mehmed zehirlenmemiştir: Fâtih'in doktorları ve hastalığına dâir», *aynı gazete*, 12 Eylül, s. 3.

«Fâtih Sultan Mehmed zehirlenmemiştir: Zehre âid hiçbir kayıd bulunmamıştır», *aynı gazete*, 13 Eylül, s. 3.

«Fâtih Sultan Mehmed zehirlenmemiştir: Karamanî Mehmed Paşa'nın katli zehirlenmeyle ilgili mi?», *aynı gazete*, 14 Eylül, s. 3.

«Fâtih Sultan Mehmed zehirlenmemiştir: Fâtih'in cesedi mumyalanmamıştır», *aynı gazete*, 15 Eylül, s. 3.

1965

«Yeni Kaynak ve vesikaların ışığı altında Bonaparte'in Akkâ muhasarası», *T D*, XIV/20, 1-20.

«Patrik ve Patrikhane hakkında düşünceler», *Türk Kültürü*, III/32 (Haziran), 509-513.

«Serî» (b. Mansur, Ebü's-Serâyâ, ölm. 815), *I A*, X/106, 519b-520b.

«Yunus Emre'nin yattığı yer konusunda düşünceler» *Meydan*, 15 Haziran, yıl 1, sayı 22, s. 24.

«Türk ve Batı münâsebetleri», *Cumhuriyet Gazetesi*, 30 Aralık, 42. yıl, sayı 14878, s. 2.

1966

«Büyük Türk mutasavvıfı Yunus Emre hakkında araştırmalar», *Türk Yurdu*, V/319 (Ocak, Yunus Emre özel sayısı), 169-174.

«Büyük Türk mutasavvıfı Yunus Emre hakkında araştırmalar», *Belleken*, XXX/117, 59-90, 4 levha.

«Fâtih'in ölümü meselesi», *T D*, XVI/21, 95-108.

«Silifke» *I A*, X/108, 643b-648a.

1967

Anadolu'da Türk tarihi ve kültürü (Karadeniz Teknik Üniversitesi'nde 16. 5. 1966 - 31. 5. 1966 arasında verilen konferanslar), Trabzon 1967, Karadeniz Teknik Üniv. İnşaat ve Mimarlık Fak. yay. nr. 4, 43 s. (teksir) :

- 1) «Türk Tarihine toplu bir bakış: Türklerin Anadolu'ya gelişleri ve yerleşmeleri», s. 1-8.
- 2) «Anadolu Selçuk tarihine toplu bir bakış», s. 9-15.
- 3) «Anadolu Beylikleri devri», s. 18-20.
- 4) «XII ve XIII. yüzyıllarda Anadolu Kültürü», s. 21-23.
- 5) «Osmanlı-Türk tarihi I. Kuruluş devri», s. 24-28.
- 6) «Osmanlı Türk tarihi II. Fatih devri ve özelliği», s. 29-31.
- 7) «Osmanlı-Türk tarihi III. Fatih devri sonrasında Tanzimata kadar», s. 32-37.
- 8) «Osmanlı-Türk tarihi devrinde Anadolu kültürü», s. 38-42.

«II. Bayezid devrinde Çukur-ova'da nüfuz mücadelesi: İlk Osmanlı-Memlûklü savaşları (1485-1491)», *Belleken*, XXXI/123, 345-373, 6 levha.

«Yeni kaynak ve vesikaların ışığı altında Yavuz Sultan Selim'in İran seferi», *T D*, XVII/22, 49-78 + VIII.

«Osmanlı idâresinde Patrik ve Patrikhâne», *B T T D*, I/1 (Ekim) 52-55; I/2 (Kasım), 49-53.

«Şah Kulu Baba Tekeli isyânı» *B T T D*, I/3 (Aralık), 34-39.

«Ayasofya Tahrir defterine göre İstanbul», *VI. Türk Tarih Kongresi (Ankara, 20-26 Ekim 1961) Bildiriler*, (Ankara, 1967), s. 304-311.

«Süleyman Paşa» (ölm. 1357), *I A*, XI/112, 190a-194a.

1968

«Şah Kulu Baba Tekeli isyânı» (devâmı), *B T T D*, I/4 (Ocak), 54-59.

«XVIII. yüzyılda Akdenizde Rus donanması ve Cezzar Ahmed Bey'in Beyrut savunması», *B T T D*, I/5 (Şubat), 37-45.

«Haliç Tersanesinde inşâ edilen ilk Osmanlı donanması ve Câfer Kapudan'ın arızası», *B T T D*, II/7 (Nisan), 66-70.

«Rodos'un fethi», *B T T D*, II/8 (Mayıs), 58-65.

«Süveys'de Türkler ve Selman Reis'in arızası», *B T T D*, II/9 (Haziran), 77-80.

«Atatürk», *Bilgi*, XXII/258 (Kasım), 5.

«Kaybettiğimiz bir değer: Prof. Baysun», *Cumhuriyet Gazetesi*, 25 Aralık, 45. yıl, sayı 15952, s. 2.

1969

«Korkut Çelebi ile ilgili iki belge», *B T T D*, III/17 (Şubat), 36-42.

«Fâtih Türbesindeki eski silahların 1870 tarihli müfredat defteri», *B T T D*, III/21, (Haziran) s. 9-19.

«Kaybettiğimiz bir değer: Ord. Prof. M. Cavid Baysun», *T D*, sayı 23, s. 1-8.

«Fâtih'le çağdaş bir Memlûklü sultanı: Aynal el-Ecrûd (1453-1460)», *T D*, sayı 23, s. 35-50.

«İbrahim Derwish Pasha» (1812-96), *E I*, III/55-56, 1017.

1970

«Bayezid'in ölümü meselesi», *T D*, sayı 24, s. 1-16+IV.

«Selim-nâmeler», *T E D*, I, 231-272.

1971

«İnâl (yahud Aynâl) al-Adjrûd», *E I* III/59-60, 1228-1229.

«Teke-eli», *I A*, XII-I/121, 124 b-128 b.

«Teke-oğulları», *I A*, XII-I/121, 128b-133a.

«Osmanlı tarih yazıcılığı», *Belleten*, XXXV/140, 655-663.

«İzzet Koyunoğlu kütüphânesinde bulunan Türkçe yazmalar üzerinde çalışmalar I», *Türkiyat Mecmuası*, XVI, 133-162.

«Silifke», *T E D*, II, 141-152.

«Memlûk Sultanlığı tarihine toplu bir bakış», *T D*, sayı 25, s. 1-38.

Tarihi eserlerden seçilmiş eski metinler için Sözlük, Edebiyat Fakültesi yayınları nr. 1706, İstanbul 1971, 69 s.

«İslam birliği», *M L*, VI, 442.

«İsyan», *M L*, VI, 549.

«İznik Rum imparatorluğu», *M L*, VI, 637.

«Jön türkler», *M L*, VI, 709.

«Kalem», *M L*, VI, 798.

«Kanunnâme», *M L*, VI, 883.

«Kanunnâme-i Âl-i Osman», *ML*, VI, 883.

«Kapıkulu», *M L*, VI, 898.

«Kapitülasyon», *ML*, VI, 902.

- «Karahanlılar», *M L*, VI, 930.
«Karamanoğulları», *M L*, VI, 941.

1972

- «Cezzâr'ın Mısır'daki hayatı hakkında bir araştırma», *T D*, sayı 26, s. 123-128.
«Karesi-oğulları veya Karesi Beyliği», *M L*, VII, 2.
«Kazan Hanlığı», *M L*, VII, 123.
«Kervansaray» *M L*, VII, 189.
«Kethüda», *M L*, VII, 209.
«Kılıç» (S. Batur ile birlikte), *M L*, VII, 232.
«Kırım savaşı», *M L*, VII, 252.
«Kızılma», *M L*, VII, 287.
«Kilikya» (tarihi), *M L*, VII, 297.
«Komnenoslar», *M L*, VII, 416.
«Korkut Çelebi», *M L*, VII, 495.
«Korsan», *M L*, VII, 501.
«Kök-Böri» *M L*, VII, 529.
«Kul», *M L*, VII, 618.
«Kutsal yerler», *M L*, VII, 682.
«Kutuz (el-Melik-ül-Muzaffer Seyfeddin)», *M L*, VII, 685.
«Lazlar», *M L*, VII, 852.
«Levent veya Levend», *M L*, VII, 917.
«Libya» (G. Grelou ile birlikte), *M L*, VII, 935.
«Lonca» (İ.Z. Eyüboğlu ile birlikte), *M L*, VIII, 50.
«Lozan Barış Antlaşması», (A. Diamandi ile birlikte), *M L*, VIII, 101.
«Lüleburgaz» (tarihi), *M L*, VIII, 136.
«Mahmud Gazneli», *M L*, VIII, 243.

- «Malazgird meydan savaşı», *M L*, VIII, 291.
«Mehmed I., Çelebi (Gıyaseddin)», *M L*, VIII, 529.
«Mehmed II., Fatih», *M L*, VIII, 530.
«Melikşah, Celalüddevlâ», *M L*, VIII, 589.
«Mamlukular veya Kölemenler», *M L*, VIII, 597.
«Merc-i Dâbık savaşı», *M L*, VIII, 625.
«Meşrutiyet (Birinci)», *M L*, VIII, 668.
«Meşrutiyet (İkinci)», *M L*, VIII, 669.
«Mikhael III., Sarhoş», *M L*, VIII, 769.
«Mikhael VIII., Palaiologos», *M L*, VIII, 769.
«Mora», *M L*, VIII, 930.
«Mudanya müttârekesi», *M L*, IX, 21.
«Murabıtlar», *M L*, IX, 63.
«Murad I., Hüdâvendigâr; II. Ebulhayrat, Gıyaseddin; III; IV; V», *M L*, IX, 64-68.
«Musa Çelebi», *M L*, IX, 78.
«Mustafa I., II., III., IV.», *M L*, IX, 89-91.
«Ordu», *M L*, IX, 576.
«Oruç Reis», *M L*, IX, 624.
«Osman I.», *M L*, IX, 630.
«Osmanlı Devleti», *M L*, IX, 637.
«Osmanlı hanedanı», *M L*, IX, 637.
«Osmanlı İmparatorluğu» (sınırlar, nüfus ve tarih), *M L*, IX, 643.
«Osman Paşa, Gazi», *M L*, IX, 680.
«Özbekler», *M L*, IX, 781.
«Pençenekler», *M L*, IX, 958.
«Pedro, zâlim», *M L*, X, 4.
«Petro I.», *M L*, X, 74.

- «Polonya» (tarihi), *ML*, X, 227.
 «Prut antlaşması», *ML*, X, 358.
 «Ramazanoğulları», *ML*, X, 454.
 «Reâyâ» (İ.Z. Eyüboğlu ile birlikte), *ML*, X, 487.
 «Reisülküttap», *ML*, X, 516.
 «Resûliler», *ML*, X, 549.
 «Revan seferi», *ML*, X, 557.
 «Rodos» (tarihi), *ML*, X, 626.
 «Rumeli eyâleti hakkında tâlimat», *ML*, X, 744.
 «Saltanat» (tarihi), *ML*, X, 889.
 «Samsun» (tarihi), *ML*, X, 902.
 «Sancak», *ML*, X, 923.

1973

«Mısır, Suriye ve Hicâz'da yazılmış Arabça eserlerin Osmanlı tarihi bakımından önemi», *VII. Türk Tarih Kongresi (Ankara, 25-29 Eylül 1970) Bildiriler*, II (Ankara 1973), 534-542.

«Ali Fuad Türkgeldi'nin Tiran Elçiliği», *TED*, III, 47-62.

«Türkiye'de yüksek öğretimin geçirdiği aşamalar ve İstanbul Üniversitesi : Medrese dönemi», *Cumhuriyetin 50. yılında İstanbul Üniversitesi*, (İstanbul 1973), s. 1-54.

«Timurtaş» (Kara, Paşa, ölm. 1404), *IA*, XII-I/124, 372a-374a.

«İsâ b. Muhannâ», *Eİ*, IV/61-62, 91-92.

«Saruhanogulları», *ML*, XI, 21.

«Selçuklular» (H.D. Yıldız ile birlikte), *ML*, XI, 137-146;

«Selimnâme», *ML*, XI, 158

«Sinkiang Uygur Muhtar Bölgesi» (tarihi), *ML*, XI, 370,

«Surre veya Sürre», *ML*, XI, 628.

«Süleyman I., Kanûni, Muhteşem», *ML*, XI, 640.

«Süryaniler», *ML*, XI, 670.

«Tuna» (R. Harot ile birlikte), *ML*, XII, 308.

«Türkiye Cumhuriyeti Tarihi» (H.D. Yıldız ve Ç. Börekçi ile birlikte), *ML*, XII, 368-372.

«Ürdün» (G. Grelou ile birlikte), *ML*, XII, 481.

1974

«Trabzon», *IA*, XII-I/125, 455b-477b.

1975

«XVII. yüzyıl Türk Sanat eserlerinden bir âbide : Yenicami külliyesi», *TD*, sayı 28-29, s. 167-191.

«Tumanbay», *IA*, XII-II/126, 54a-57b.

1976

«Tursun Bey», *IA*, XII-II/127, 122b-123a.

«Tursun Fakih», *IA*, XII-II/127, 123a-b.

«Türk-Macaristan münâsebetlerine toplu bir bakış (Başlangıçtan II. Abdülhamid'e kadar)», *Türk-Macar kültür münâsebetleri ışığı altında II. Rákóczi Ferenc ve Macar mültecileri sempozyumu* (İstanbul 1976), s. 152-159.

«Kaybettiğimiz bir değer : Cengiz Orhonlu», *TD*, sayı 30, s. 1-8.

«Fatih devrinde Osmanlı-Memlûklu münâsebetleri», *TD*, sayı 30, s. 73-98.

1977

«Osmanlı İmparatorluğunun genişleme nedenleri», *TTK, Atatürk Konferansları VI (1973-1974)*, Ankara 1977, s. 23-34.

«Teke-eli ve Teke-oğulları», *TED*, VII-VIII, 55-94.

1979

«Konya ve Karaman kütüphânelerinde mevcut Karaman-oğulları ile ilgili yazmalar üzerinde çalışmalar», *T D*, sayı 32, s. 117-136.

«İstanbul'un Fatih'i Dünyayı nasıl görüyordu?», *Milliyet Gazetesi*, 29 Mayıs, yıl 30, sayı 11343, s. 2.

1981

«Şehinşah'ın oğlu Şerefeddin İshak hakkında bir kitâbe», *T E D*, X-XI, 109-110.

«Bahriye (Memlûkleri)», *Küçük Türk-İslâm Ansiklopedisi*, fas. 4, s. 295-96.

«Uzun Hasan», *I A*, XIII/136, 91a-96b, (ikmâl).

1982

«İstanbul kuşatmasında iki önemli olay», *T D*, sayı 33, s. 1-6.

«Osman Gazi'nin nesebi meselesi : Osmanlıların şeceresi muhtelif kaynaklarda Nuh oğlu Yâfes'e kadar uzatılmaktadır», *Tercüman Gazetesi*, 14 Haziran, 27. yıl, sayı 7316, s. 2.

«Osman Gazi'nin nesebi meselesi : Osman Gazi ile babası deniz korsanı değil aşiret beyi idiler», *aynı gazete*, 15 Haziran s. 2.